

MUSEU DE LA PESCA DE PALAMÓS

Uns espais oberts a tothom

La dimensió pedagògica dels museus

Els museus han esmerçat esforços per deixar de ser uns contenidors d'objectes observats passivament des del silenci i la quietud, i esdevenir uns espais oberts on tothom té cabuda. Un lloc on es combina l'admiració per allò que és únic, singular o original amb l'aprenentatge i l'experiència distesa i lúdica.

CARME BAQUÉ > TEXT

>> *Taller de cuina a l'Espai del Peix del Museu de la Pesca de Palamós.*

El concepte de patrimoni no remet només a espais i objectes antics sinó i sobretot a la mirada amb la qual els contemplem, els integrem en la nostra vida actual i els transmetem a les generacions que venen darrere nostre. Ens permet entendre que la percepció patrimonial de la realitat té un fort lligam amb l'educació.

Lali Bosch,
professora de filosofia

La resposta a la pregunta: «Anem al museu?» ve condicionada, tot sovint, per la percepció que té sobre aquests espais culturals la persona a qui se li formula.

Durant molts anys, adjectius com *avorrit* o *distant* han acompanyat el concepte de museu. I això s'ha volgut canviar replantant el paper que tenen aquests espais amb relació a la societat. Els museus s'han esforçat per aconseguir que els visitants tinguin una altra manera de relacionar-se amb el ric patrimoni que exposen, amb l'objectiu que s'emportin una experiència única i gratificant. A poc a poc, han deixat de ser uns contenidors d'objectes observats passivament des del silenci i la quietud i han esdevingut uns espais oberts on tothom hi té cabuda. Un lloc on es combina l'admiració per allò que és únic, singular o original dels seus objectes amb l'aprenentatge i l'experiència distesa i lúdica.

Conscients que l'obligació dels museus és donar l'oportunitat d'aprendre a tots els públics i, alhora, que aquests equipaments

són un potent instrument dins el procés educatiu, els museus han evolucionat per adaptar-se a aquesta nova situació. Junt amb les tasques de conservació i d'investigació, han reforçat la seva funció educativa i comunicativa.

L'important és que l'usuari entengui, aprengui i gaudeixi davant dels diferents objectes patrimonials.

Un dels resultats d'aquesta perspectiva educativa ha estat la creació d'una sèrie d'actuacions que els ha permès obrir-se al seu entorn i als principals canals de comunicació, tant pel que fa al món educatiu com pel que fa al sector turístic. S'han dissenyat activitats per apropar el seu patrimoni a les actuals i futures generacions.

La Xarxa Territorial de Museus de les Comarques de Girona

Un exemple del que estem dient ho tenim a casa nostra, en el nostre propi territori gironí. Tenim un nombre important de museus, vint-i-sis dels quals formen part de l'anomenada Xarxa Territorial de Museus de les

La voluntat d'aquests museus és esdevenir un eix vertebrador de l'educació i de la construcció de la identitat social

MUSEU DE L'EMPORDÀ

Comarques de Girona. Aquesta Xarxa és l'ens que coordina les actuacions conjuntes d'aquests vint-i-sis museus:

Aquests museus representen les vuit comarques de la nostra regió de forma dispar i s'hi plasmen les diverses realitats socioculturals de la demarcació de Girona, no només per la seva ubicació, sinó per les temàtiques de cadascun. Des de la vida tradicional del Ripollès, marcada per la ramaderia i després la farga, fins a la relació amb el mar i el treball dels mestres d'aixa de Lloret de Mar, els museus gironins són una bona mostra de l'entitat i la riquesa cultural del nostre país.

La voluntat d'aquests museus és esdevenir un eix vertebrador de l'educació i de la construcció de la identitat social, i en aquesta direcció se centren les seves actuacions.

Per aquests museus de la Xarxa passen aproximadament 1.350.000 persones a l'any, que tenen la possibilitat de gaudir, en la majoria de casos, d'un ventall d'activitats i propostes per apropar-se al seu contingut patrimonial.

Ja fa uns anys que els professionals d'aquests espais tenen la inquietud d'obrir les seves portes per oferir al visitant elements que li permetin una experiència més satisfactòria.

I justament aquesta mateixa inquietud els ha fet replantejar-se si les actuacions realitzades fins a aquest moment estan tenint els resultats esperats.

Per aquesta raó, el passat 2016, la Xarxa, a través del Servei d'Assistència als Museus (SAM), va decidir encarregar una diagnosi dels recursos educatius dels seus museus —molts dels quals ja fa anys que estan en funcionament—, per obtenir-ne una radiografia tant des del punt de vista quantitatiu com qualitatiu. Aquest encàrrec l'ha dut a terme la Càtedra UNESCO de Polítiques Culturals i Cooperació de la Universitat de Girona.

En aquest cas, l'estudi s'ha centrat en els recursos dirigits a un tipus de públic en concret: els grups escolars. Molts dels seus resultats, però, poden extrapolarse a les actuacions amb altres tipologies de públic.

>> *Exposició permanent del Museu de l'Empordà.*

Es tracta de propostes en què es pretén que el públic sigui tant un receptor com un emissor d'informació. Que s'estableixi un diàleg

EL TERRACOTTA MUSEU DE LA BISBAL D'EMPORDÀ

>> *Visita guiada al Terracotta Museu de la Bisbal d'Empordà.*

L'aspecte educatiu dels museus de la Xarxa

A grans trets, en aquest estudi s'ha vist reflectida la trajectòria que han seguit aquests museus amb relació a aquesta nova perspectiva del seu paper educatiu com a espais al servei d'una societat.

Els museus gironins, a través de les seves activitats educatives, busquen projectar el seu patrimoni cultural i donar al passat un significat en el context actual.

En un principi els museus focalitzaven les seves explicacions només en els continguts de les seves col·leccions, generalment a través de les visites guiades convencionals que tothom, en més o menys mesura, coneix.

Però, a poc a poc, els museus han obert les perspectives i han ampliat el seu discurs, procurant contextualitzar i donar continguts complementaris que permetin entendre la vida que hi ha darrere dels objectes exposats. Aquesta nova perspectiva,

acompanyada dels canvis de metodologies en l'àmbit educatiu i l'aparició de les noves tecnologies, ha donat pas a altres recursos més participatius. Es tracta de propostes en què es pretén que el públic sigui tant un receptor com un emissor d'informació. Que s'estableixi un diàleg.

Es busca no oferir tan sols activitats *instructives*, o sigui, en què el visitant rep una informació de forma passiva, sinó que s'incentiva, a través d'aquestes noves activitats, la indagació, la participació, l'experimentació i, fins i tot, el treball cooperatiu.

Per aquest motiu, observem com proliferen altres tipus d'actuacions que amplien el ventall de propostes. En citarem algunes de les més esteses o destacades en els museus: els tallers, els itineraris i les rutes, les visites dinamitzades i teatralitzades, i les activitats gamificades. Els tallers són activitats més participatives que les visites guiades convencionals, i responen a peda-

A partir de tot de noves activitats, els museus incentiven la indagació, la participació, l'experimentació i, fins i tot, el treball cooperatiu

MUSEU DE LA PESCA DE PALAMÓS

gogies més experimentals i col·laboratives. Els itineraris i les rutes són propostes molt interessants que denoten la relació creixent dels museus amb el seu entorn territorial. Converteixen el museu en un actor de dinamització del seu territori. Les visites dinamitzades i teatralitzades són una variant de la visita guiada en què es permet una major interacció entre el visitant i l'exposició, i es fomenta el procés de descoberta. I últimament, la gamificació, això és, l'aprenentatge a través del joc, és una altra eina que es comença a introduir en aquesta oferta educativa.

Per gestionar totes aquestes activitats, alguns museus compten amb personal propi, mentre que altres compten amb el suport d'empreses de serveis culturals que aporten els recursos humans necessaris per dur-les a terme.

Així doncs, totes aquestes iniciatives són l'exemple de com els museus van apro-

pant-se a la societat per aconseguir esborrar els adjectius negatius que fins ara els han acompanyat. Iniciatives per ser considerats espais on aprendre a través d'experiències dinàmiques i enriquidores.

Salvant les distàncies, m'agradaria recordar que en un article el cantant Lluís Gavaldà explicava l'experiència amb el seu fill visitant museus de Londres. Deia que el seu fill s'ho passava de conya i que s'hi havia acostumat tant que encara no «sabia que són avorrits».

Aquesta percepció és la millor recompensa per als professionals dels museus. Esperem que, finalment, quan ens tornem a preguntar «Anem al museu?» la resposta sigui: «Sí, anem-hi!».

Carme Baqué Pons és responsable de l'acció educativa del Museu d'Arqueologia de Catalunya - Girona.

>> Visita guiada al Museu de la Pesca de Palamós.

I últimament, la gamificació, això és, l'aprenentatge a través del joc, és una altra eina que es comença a introduir en aquesta oferta educativa